

ТУГАЙ У. В.

Латышскі этнас
у сацыяльна-эканамічным
і культурным жыцці Беларусі

Пад навуковай рэдакцыяй прафесара В.М. Фаміна

РЕПОЗИТОРИЙ БДПУ

Мінск
Вучэбна-выдавецкі цэнтр БДПУ
2002

УДК 913. 0(474.3):9(476)

ББК 63.5(4 Лат) +65.011:71(4Бел)

Т814

Тугай У. В.

Т814 Латышскі этнас у сацыяльна-эканамічным і культурным жыцці Беларусі / Пад навук. рэд. В.М.Фаміна. – Мн.: 2002. — 318 с.
ISBN 985-435-489-X.

У манаграфіі ўпершыню ў беларускай гістарычнай навучы комплексна разглядаецца праблема латышскай нацыянальнай меншасці ў Беларусі, вызначаецца роля і месца латышскага этнасу ў сацыяльна-эканамічным, этна-культурным і грамадска-палітычным жыцці беларусаў. Прыводзяцца яскравыя прыклады ўзаемадзеяння культур латышскага і беларускага народаў. Цэннымі з'яўляюцца апісанні этна-культурных рыс і асаблівасцей латышоў. Падрабязна раскрываецца пра латышоў Латгаліі, якая больш за 100 гадоў адміністрацыйна падпарадкоўвалася Віцебскай губерні. Сацыяльна-эканамічнае, грамадска-палітычнае і культурнае развіццё латгаліцкіх павеатаў у складзе Беларусі наклалі адбітак на працэсы, якія адбываліся ў беларускіх землях да пачатку XX ст. Беларускае насельніцтва паўсюдна пазнала на сабе уплыў латышоў. У сілу сацыяльнай і тэрытарыяльнай блізкасці латышскага і беларускага народаў уздзеянне латышскай матэрыяльнай і духоўнай культуры латышоў-сялян, рабочых, інтэлігенцыі на гаспадарчы ўклад матэрыяльную культуру беларускага народа было значным і каштоўнасным.

Рэкамендуецца спецыялістам па справах нацыянальнасцей, навукоўцам, студэнтам, шырокаму колу чытачоў.

УДК 913.0(474.3):9(476)

ББК 63.5(4 Лат) +65.011:71(4Бел)

ISBN 985-435-489-X.

© У. В. Тугай, 2002

УВОДЗІНЫ.....	3
ГЛАВА 1. АД СТАРАЖЫТНАСЦІ ДА СЯРЭДНЕВЕЧЧА.....	14
1.1. Помнікі часоў першабытных.....	14
1.2. Латгальскія землі да ўваходжання ў склад Расійскай імперыі і Віцебскай губерні.....	30
ГЛАВА 2. ЛАТЫШСКІ ЭТНАС: САЦЫЯЛЬНА-ЭКАНАМІЧНЫЯ ЁМОВЫ ЯГО РАЗВІЦЦЯ Ў СКЛАДЗЕ БЕЛАРУСІ.....	48
2.1. Сацыяльна-эканамічнае становішча латышскіх паветаў пасля далучэння іх да Расіі і ўключэння ў склад Віцебскай губерні (1772 – сярэдзіна XIX ст.).....	48
2.2. Змяненні сацыяльна-эканамічных умоў жыцця насельніцтва Віцебскай, Латгаліі на этапе фарміравання капіталістычных адносін у краіне.....	63
2.3. Перасяленчы рух латышоў на беларускія землі ва ўмовах фарміравання рыначнай эканомікі.....	80
2.4. Уклад латышоў Беларусі і Заходняй вобласці ў эканамічнае развіццё рэгіёна іх пасялення пасля сацыялістычнай рэвалюцыі.....	102
ГЛАВА 3. РАЗВІЦЦЁ АДУКАЦЫІ І КУЛЬТУРЫ ЛАТЫШОЎ У БЕЛАРУСІ І ЗАХОДНЯЙ ВОБЛАСЦІ.....	124
3.1. Этна-культурныя і бытавыя асаблівасці жыцця латышоў у Беларусі.....	124
3.2. Развіццё асветы і адукацыі ў латышскіх паветах Віцебскай губерні ў дасяпецкі перыяд.....	141
3.3. Культурнае жыццё і роля адукацыйнага ўзроўню латышоў Беларусі і Заходняй вобласці ў гады Савецкай улады.....	149
ГЛАВА 4. УДЗЕЛ ЛАТЫШОЎ У ГРАМАДСКА-ПАЛІТЫЧНЫМ ЖЫЦЦІ БЕЛАРУСІ ў ХХ СТ.....	173
4.1. Уплыў рэвалюцыйных падзей пачатку ХХ ст. і рэвалюцыі 1905-1907 гг. у краіне на актывізацыю грамадска-палітычнага жыцця латышоў у Беларусі.....	173
4.2. Удзел латышоў Беларусі ў рэвалюцыях 1917 г. і грамадзянскай вайне ў Расіі.....	192
4.3. Нацыянальна-тэрытарыяльнае ўладкаванне латышскай меншасці ў БССР і Заходняй вобласці ў працэсе арганізацыі савецкага ладу жыцця ў 20-я – 30-я гады і прычыны яго спынення.....	210
4.4. Адносіны латышоў да ваенна-палітычных падзей у Беларусі ў час Другой Сусветнай вайны.....	228
ЗАКЛЮЧЭННЕ.....	244
ДАДАТАК.....	251

Навуковае выданне

Уладзімір Васільявіч Тугай

**Латышскі этнас у сацыяльна-эканамічным
і культурным жыцці Беларусі**

Рэдактар *Н. І. Копысава*

Тэхнічны рэдактар *Ю. І. Цыула*

Камп'ютарная вёрстка *А. І. Прымак*

Карэктар *Н. І. Копысава*

Падпісана да друку 14.10.2002. Фармац 60x84¹/₁₆. Папера афс. № 1.
Гарнітура Тып Таймс. Друк спецыяльны (рызаграфія). Ум. – др. арк. 18,6.
Тыраж 70 экз. Зак. 507.

Кніга набрана і звярстана на настольна-выдавецкай сістэме.

Вучэбна-выдавецкі цэнтр БДПУ.

Ліцэнзія ЛП № 486 ад 02.04.2002 г. 220007, Мінск, Магілёўская, 37.

Надрукавана з арыгінал-макета заказчыка ў Мінскім прафесійна-тэхнічным
каледжы імя В. З. Харужай.

Ліцэнзія ЛП № 197 ад 19.01.1998 г. 220600, г. Мінск, вул. В. Харужай, 7.